

LEK - OCH AKTIVITETSPLAN FÖR BARN OCH UNGDOMAR I TÄBY

Stadsbyggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Barn- och grundskolenämnden

TÄBY KOMMUN

Antagen i Stadsbyggnadsnämnden 2007-11-27

FÖRORD

Miljö- och byggnämnden beslutade i december 2006 att ge tekniska kontoret i uppdrag att genomföra en utredning om lek- och aktivitetsytor för barn och ungdomar under 2007. Arbetet skulle samordnas med Kultur- och fritidsnämnden, Barn- och grundskolenämnden, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, Trygg i Täby samt projektet Samverkan kommun och ideell sektor.

Lek och aktivitetsutredningen har pågått under 2007 och mynnat ut i denna rapport "Lek- och aktivitetsplan för barn och ungdom i Täby kommun".

I arbetet har en projektgrupp från de fyra förvaltningarna ingått. Från tekniska kontoret Poa Collins (projektledare, landskapsarkitekt), Sofia Andersson (landskapsarkitekt), Maria Hedberg (praktikant), Beatrice Carlson (praktikant) och Anna-Lisa Anckarsvärd (handikappråd och tillgänglighet). Från kultur- och fritidskontoret Mats Bergström och Bo Hammerin från Trygg i Täby. Från förskole-, grundskole- och gymnasieverksamheten Inga-Lill Thorn Hammar och Madeleine Jönsson. Från projektet Samverkan kommun och ideell sektor Jenny Risfelt. Lars Johansson från NCC, drift- och underhållsentreprenör. Styrgruppen har bestått av Carl-Gunnar Boström och Lilian Eriksson/Homar Kadir.

Tack till alla barn och ungdomar, förskole- och skolpersonal från gåturerna samt alla andra engagerade Täbybor som deltagit via enkäter, e-mail, brev och telefonsamtal.

"Vi måste komma ihåg att barndomen är något man bär med sig resten av livet och att alla barn har rätt att ha en barndom här och nu." (Barnombudsmannens årsrapport 2007)

Ängsholmsparken

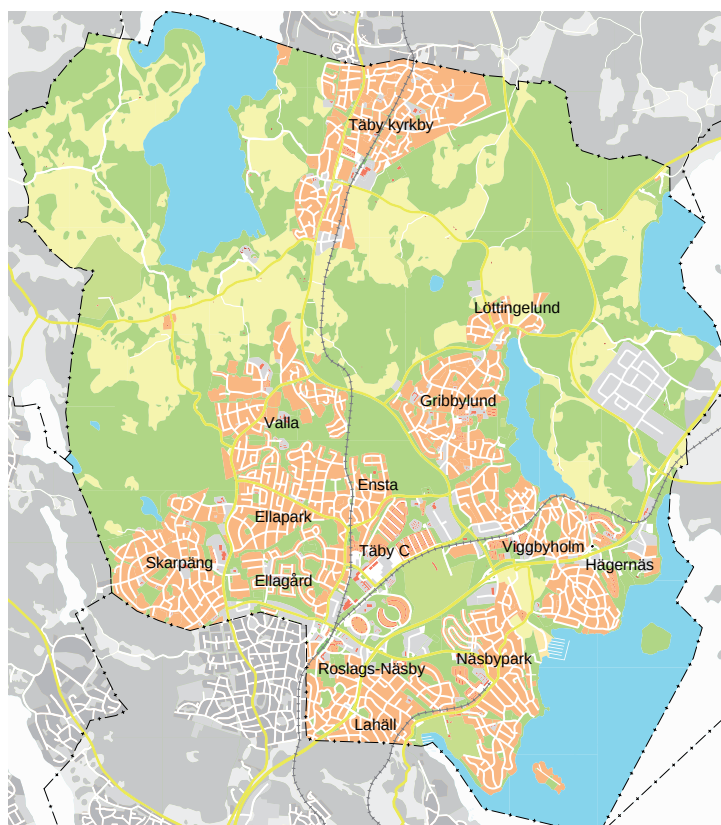
Näsa äng

Östra Vallabrinksskolan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	s. 1	METOD	s. 16
INLEDNING	s. 2	Platsbesök och inventering	
SYFTE	s. 2	Medborgarenkät	
POLICY FÖR LEK- OCH AKTIVITETSYTOR		Enkät till ungdomar	
Lekplatser	s. 3	Kontakt med kommuninvånare	
Spridning		Befolkningsstatistik	
Omfattning		Uppskattad besöksfrekvens från NCC	
Klassning		Projektgrupp	
Utformning och lekvärde		Tematräffar	
Aktivitetsytor	s. 5	Fokusgrupper och ”gåturen”	
Spridning			
Omfattning och innehåll			
Lek- och aktivitetsstråk	s. 5	REFERENSER OCH KÄLLOR	s. 17
Karta 1		Litteratur	
		Personkontakter	
STRATEGI FÖR AVVECKLING, NY- OCH OMBYGGNAD	s. 6	BILAGOR	
Kartor 2-7		1. Inventering, analys och åtgärdesförslag för lek- och aktivitetsytor i Täby	
		2. Åldersgruppers olika behov (Halmstads kommun)	
		3. Medborgarenkät	
		4. Enkät till gymnasieungdomar	
		5. Gåturen med fokusgrupper	
FÖRSLAG TILL INVESTERINGSPLAN			
Tabell 1. Prioriteringsordning	s. 9		
Tabell 2. Investeringsplan	s. 11		
BAKGRUND	s. 13		
Befintliga lek och aktivitetsytor			
Grönplanens mål för lek och aktivitet			
Krav enligt plan- och bygglagen			
Krav enligt Boverkets föreskrifter och råd			
Tekniska kontorets drift och underhåll			
Nya säkerhetskrav på lekplatser			
Kultur - och fritidskontorets drift och underhåll			
Behov av fler aktivitetsytor för ungdomar			
Vikten av en plan för lek- och aktivitetsytor			
VÄRDET AV LEK OCH AKTIVITET	s. 15		
Lekplatser			
Aktivitetsytor			

SAMMANFATTNING

Täbys lek- och aktivitetsutbud består idag av många slitna och lite torftiga lekplatser och aktivitetsytor. Behovet ser idag annorlunda ut än vad de anläggningar som är 20-30 år gamla erbjuder. I några kommundelar saknas lek- och aktivitetsytor helt och i några fall är anläggningarna onödiga och kan avvecklas.

Den utarbetade policyn föreslår en bättre spridning på lek- och aktivitetsytor så att de finns nära medborgarna i alla delar av kommunen.

Dessa platser behövs för att barn och unga ska erbjudas spontana mötesplatser utomhus för lek och aktivitet i stimulerande miljöer.

Åtgärder som finns att tillgå för att få bättre tillgänglighet och tillgodose fler gruppers behov av lek och aktivitet är:

- ombyggnad av befintliga anläggningar
- nyanläggning
- avveckling av dåligt nyttjade ytor

De metoder som har tillämpats är inventering, analys och gåturer med fokusgrupper utförda av landskapsarkitekter samt medborgardialog genom enkäter, e-mail, brev och telefonsamtal. Arbetet har genomförts i nära samverkan med representanter från fyra förvaltningar.

Lek- och aktivitetsplan för Täby ska vara utgångspunkt för utveckling av kommunens lek-och aktivitetsytor.

Genomförandet av planen kommer att i möjligaste mån samordnas med finparks- och belysningsinvesteringar, trygghetsåtgärder och andra pågående och planerade stadsbyggnadsprojekt.

Södra Centralparkens lekplats

Badbrygga vid Kråkudden, Stora Värtan

Hägernäsbadets lekplats med tremastaren Zanzibar

Picknick på Libbyängens lekplats

INLEDNING

FN:s Barnkonvention som Sverige ställt sig bakom bekräftar ”barnens rätt att höras, att vuxna ska lyssna på och respektera deras åsikter”. Barn och unga vill, och ska få, delta i att utforma staden och dess offentliga rum. När barn får komma till tals förvånas vuxna över hur kloka deras idéer och tankar är, men vilka andra än barnen och ungdomarna själva kan bäst känna sina behov?

I detta arbete har vi tagit ett första steg till en mer aktiv samverkan med barn och unga. Det fortsatta arbetet planeras att fördjupas genom projekt Barnkartor i GIS, som är en arbetsmetod för att få in barnperspektivet i översiktlig planering.

Barn behöver ytor att röra sig på. ”När barn springer – då mår de bra” säger miljöpsykolog Maria Nordström. För vuxna är det en självklarhet med stor rörelsefrihet, men barn och unga är ofta begränsade av trafik och andra verksamheter.

SYFTE

Syftet med lek- och aktivitetsutredningen är att föreslå åtgärder för att kunna förbättra tillgängligheten avseende lek- och aktivitetsytor för barn och ungdomar samt tillgodose flera gruppers behov av lek, utomhusrekreation och spontanidrott.

Med tillgänglighet avses tillgång på och närhet till lek- och aktivitetsytor för barn och ungdomar t o m gymnasieåldern, inklusive unga med olika funktionsnedsättningar.

Utredningen har tittat på möjligheter att skapa sammanhängande lek- och aktivitetsstråk i trafikfria allmänna miljöer. Som underlag har grönplanens grönstråk och trygga skolvägar i Skolvägsprojektet använts för att sammanbinda befintliga och föreslagna lek- och aktivitetsytor.

I lek- och aktivitetsplanen har behovet utretts av nya lek- och aktivitetsytor och utvecklingsbehovet av befintliga ytor samt deras säkerhet, trygghet och tillgänglighet.

Följande punkter har besvarats:

- Behov av nya lek- och aktivitetsytor inklusive spontanidrottsplatser: antal, lokalisering, omfattning och innehåll
- Utvecklingsbehov hos befintliga lekplatser och aktivitetsytor: antal, lokalisering, omfattning och innehåll

- Borttagande av befintliga olämpliga lek- och aktivitetsytor: antal och lokalisering
- Säkra, trygga och tillgänglighetsanpassade lekplatser: typ av åtgärder, antal och lokalisering

BMX-bana vid Åva, som skapats och ständigt förändras av ungdomarna själva

Lorensviksparkens lekplats

Ängsholmsbadet vid Rönningesjön

POLICY FÖR LEK- OCH AKTIVITETSYTOR

Denna policy beskriver hur kommunens lek- och aktivitetsytor ska planeras avseende spridning, placering, omfattning och innehåll. Policyn är inspirerad av Malmö stads och Halmstad kommuns lekplatsprogram.

Parkerna i sig och naturparkerna är rika miljöer för lek och aktivitet och är ett viktigt komplement till anlagda lekplatser och aktivitetsanläggningar.

• **Lekplatser**

Spridning - max 500 m till närmsta lekplats

Omfattning - max 200 barn/lekplats

Klassning - närlekplats (liten)
områdeslekplats (mellanstor)
stadsdelslekplats (stor)

Utformning och lekvärde - växtlighet, varierad yta, motorisk träning, tillgänglighet, för både barn och vuxna, temalek

God driftsekonomi

• **Aktivitetsytor**

Spridning - nära och spontant

Omfattning och innehåll - mångfald av olika aktivitetsytor

Typer - Spontanidrottsplatser
Andra aktivitetsytor

God driftsekonomi

• **Lek- och aktivitetsstråk i trafiksäkra miljöer**

Lekplatser

Spridning

- Max 500 m till närmsta lekplats

I varje kommunal del i tätorten bör det finnas någon lekplats inom rimligt gångavstånd från hemmet. En karta med 500 meters avstånd från varje lekplats har tagits fram för att få en bild av var bristen på lekplatser i kommunen är störst. Detta avstånd till en lekplats är relativt långt, men det kompenseras av att lekplatser på kvartersmark samt förskolor och skolor inte är medräknade. Dessutom finns ofta naturparker relativt nära de flesta bostadsområden.

Malmö har angivit 300 m till områdeslekplats respektive 600 m till stadsdelslekplats. I Halmstad är målet högst 500 m till närmsta kommunala lekplats.

Omfattning

- Max 200 barn/lekplats

Det bör inte gå mer än 200 barn/lekplats. Detta kan jämföras med Malmö och Halmstads lekplatsprogram/plan. I Malmö är antalet barn (1-12 år) per lekplats 170. I Halmstad har det tidigare legat på 106 barn/lekplats och de har satt som mål 177 barn/lekplats.

Hänvisning till bilaga 2 Åldersgruppers olika behov (Halmstad kommun).

Klassning

Närlekplats - liten (L)

Denna lekplats är främst för de yngsta barnen, 1-6 år, och bör innehålla sittplatser med bord, sandlåda med bakbord, gungor inklusive småbarnsgunga, liten klätterlek med rutsch samt gungdjur. Papperskorg behövs. Detta ska betraktas som ett minimikrav avseende utrustning.

Områdeslekplats – mellanstor (M)

Denna lekplats ska tillgodose barn i åldrarna 1-9 år, och bör innehålla sittplatser med bord, sandlåda med bakbord, gungor, klätterlek med rutsch (avsedd för ålderskategorin 1-9 år), gungdjur, lekhus, tillgång till lek med naturupplevelser t.ex. lek- skog/snår samt möjlighet till bollspel. Papperskorg behövs.

Stadsdelslekplats - stor (S)

Denna lekplats ska vara en plats för barn i åldrarna 1-12 år. Den bör innehålla flera sittplatser med bord; sandlåda med bakbord; gungor, inklusive småbarnsgunga; mindre klätterlek med rutsch (1-6 år) samt större klätterlek med rutsch (6-12 år), gungdjur; lekhus; möjlighet till lek i naturen; möjlighet till bollspel (gärna olika sorters); gärna möjlighet till någon mer äventyrlig lek för de lite äldre barnen, t.ex. linbana. Stadsdelslekplatsen bör vara så stor att flera olika grupper av barn, i form av t.ex. dagisgrupper eller familjer kan besöka lekplatsen samtidigt. Papperskorg behövs. Det bör finnas minst en stadsdelslekplats i varje kommunal del, men den ska locka besökare från hela kommunen.

Utformning och lekvärde

En bra lekplats ska vara en plats som inbjuder till lek. Lekplatsens utformning, växtlighet och karaktär är lika viktigt som lekredskapen.

Växtlighet

Växtlighet gynnar och förstärker leken. Leksår och tillgång till löst material stimulerar fantasin och är därför positivt.

Varierad yta

Lekplatsen ska rymma många olika sorters lekar. En blandning av öppna ytor, vegetation och lekmiljöer möjliggör detta. Kuperad terräng är ytterligare en fördel.

Motorisk träning

En variation av lekredskap ger träning av barnens balans och motorik. Tillsammans med aktivitetsytor för bollspel ger lekplatser barn möjlighet att träna, testa och lära känna sin kropp på olika sätt.

Tillgänglighet för funktionshindrade

Det finns idag ingen allmän tillgänglighetsanpassad lekplats i kommunen. En eller ett par lekplatser i kommunen bör tillgänglighetsanpassas. Hela lekplatsen behöver dock inte vara anpassad. Vid utformning av en sådan lekplats är det viktigt med:

- Goda möjligheter att ta sig till lekplatsen för rörelsehindrade barn och föräldrar
- Markbeläggning som gör det möjligt att ta sig fram på lekplatsen med t.ex. rullstol och rollator
- Lekredskap som är anpassade till barn med funktionsnedsättning främst vad gäller rörelse
- En variation av lättare och svårare lekredskap gör att det finns en möjlighet för barnen att utvecklas allteftersom de återkommer till lekplatsen
- Utrustning som tillgängliga sittplatser, handikapptoiletter och regnskydd underlättar vistelse på lekplatsen
- Tydliga avgränsningar runt lekplatsen

Trivsamt miljö för både vuxna och barn

Det är viktigt att lekplatsen är attraktiv för både vuxna och barn. Bänkar och bord att sitta vid, papperskorgar, samt en estetiskt tilltalande utformning bidrar till att göra platsen trevlig. God skötsel och underhåll är också viktigt. Dessutom ska upplevelsen av lekplatsen vara trygg och säker.

Temalekplats

En temalekplats innebär att lekredskap och utformning följer ett särskilt tema t ex hav och vatten. Olika teman bidrar till att bredda variationen på lekplatserna i kommunen samt ger lekplatsen en egen identitet.

Parklek är en lekplats som är bemannad med personal. Där kan personalen erbjuda trygghet och säkerhet samt utveckla ett socialt nätverk närboende och andra besökande barn, ungdomar och vuxna.

Ängsholmsparkens lekplats

Lekplats vid Stenåsgränd-Torget

Lekplats vid Östra Vallabrinksskolan

Aktivitetsytor

Spridning

Aktivitetsytorna bör vara jämnt utspridda i kommunen. Ungdomar kan lättare röra sig längre sträckor, vilket gör att aktivitetsytor inte behöver vara helt nära. Men för att kunna uppmuntra ungdom som inte redan regelbundet rör mycket på sig behövs närhet. Om man dagligen ser och hör liv och rörelse så lockar det till sig fler barn och ungdomar.

Omfattning och innehåll

Barn och ungdomar har olika intressen varför det är viktigt att erbjuda en variation av platser och aktivitetsytor. Ett viktigt mål är att skapa förutsättningar för barn och ungdomar att röra på sig och därmed minska andelen inaktiva barn och ungdomar.

Spontanidrottsplatser

Spontanidrottsplatser är platser med möjlighet till flera olika sorters idrottsaktiviteter, som t.ex. multiarena, streetbasketkorgar och styrketräningsredskap. Syftet med spontanidrottsytorna är att skapa spännande ställen där man kan utöva idrott på egen hand. Tanken är att platserna ska ge ungdomarna fler möjligheter att ägna sin fritid åt kreativa och positiva aktiviteter. Det är viktigt att de ligger nära flerbostadsområden, skolor och gärna nära fritidsgårdar och barnstugor. Då kan de användas på ett effektivt sätt. Genom att yngre barn ser äldre barn och ungdomar utöva idrott uppmuntras de till att följa det goda exemplet. På dagtid kan platserna nyttjas som utflyktsmål för dagisgrupper. Skolbarnen kan på rasterna aktiveras och stämma träff för fortsatt spel och lek efter skoldagens slut.

Anläggningsarbete i Midgårdsparken, asfaltering av multirullbana

Andra aktivitetsytor

Detta kan vara allt från en klippt gräsmatta med eller utan fotbollsmål till badplats, tennishana, beachvolleybollplan, asfaltsyta med basketkorgar, styrketräningsredskap, cykelbanor för BMX, skateboard och inlines, pulkabacke eller spolad isbana. Anlagda spår, leder och stigar är andra exempel på aktivitetsytor. Olika typer av spår kan uppstå spontant med årstidsväxling som exempelvis skidspår i parker och på isar.

Det är viktigt att ungdomar själva kan få vara med och utforma sin närmiljö på ett positivt sätt. Att som ungdom få vara med i denna kreativa process minskar skadegörelsen och lockar till sig fler ungdomar som kan delta i aktiviteterna.

Trivsamma sittplatser i parker eller på torg, i det fria eller under tak, är viktiga mötesplatser för att träffa andra och hänga eller vara själv.

Lek- och aktivitetsstråk

Det finns möjligheter att skapa sammanhängande lek- och aktivitetsstråk där barn och ungdomar kan röra sig i så gott som trafikfria miljöer mellan olika lek- och aktivitetsytor.

Karta 1 visar hur föreslaget lek- och aktivitetsutbud sammanbinds i stråk. Grönplanens grönstråk har bland annat använts som underlag.

Spontanidrott på konstgräs i nya Midgårdsparken

Grusbollplan vid Myrlejonet

STRATEGI FÖR AVVECKLING, NY- OCH OMBYGGNAD

Åtgärdsförslaget baseras på befintlig spridning och antal lek- och aktivitetsytor, antal barn och ungdomar i de olika kommundelarna, samt information från inventeringen.

Möjlighet till utveckling av befintlig yta eller nyanläggning beror också på den befintliga lek- och aktivitetsytan eller om det finns outnyttjad allmän platsmark i kommundelen.

De kommundelar som inte har tillgång till en stor stadsdelslekplats kompenseras med fler mindre lekplatser. De kommundelar där det är svårt att hitta plats för nya lekplatser kan kompenseras med fler större lekplatser.

Lekredskap, med bra kvalitet, från de lekplatser som avvecklas återanvänds i nya lekplatser, där så är möjligt.

Här följer 2 kartor som visar befintligt utgångsläge för lekplatser respektive aktivitetsytor i Täby kommun samt 4 kartor med föreslagen utveckling.

Lek

Karta 2. Befintliga lekplatser på allmän platsmark inkl bristområde

Karta 3. Förslag lekplatsutbud på allmän platsmark inkl bristområde

Karta 4. Föreslagna åtgärder för lek

Aktivitet

Karta 5. Befintliga aktivitetsytor på allmän platsmark

Karta 6. Förslag aktivitetsutbud på allmän platsmark

Karta 7. Föreslagna åtgärder för aktivitet

Informationspaviljong vid Jarlabankes bro's lekplats som har vikingatema

Pulkaåkning i Mosstorpsbacken

Gåtur vid Myrlejonet - linbanan var mångas favorit

Lekplatsen mellan Skiftesvägen och Ladugårdsvägen

Vattentornsleken i slutet av Junkervägen

Trädclättring

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden beslutade i december 2006 att ge tekniska kontoret i uppdrag att genomföra en utredning om lek- och aktivitetsytor för barn och ungdomar under 2007.

Befintliga lek- och aktivitetsytor

I Täby bor ca 61 000 invånare varav ca 10 600 (17 %) är barn i åldrarna 0-12 år, samt ca 6 000 (10 %) är ungdomar mellan 13-19 år. För närvarande finns 34 allmänna lekplatser som tekniska kontoret ansvarar för, en lekplats som sköts av kultur- och fritidskontoret samt en som Viggbygårdens bostadsrättsförening ansvarar för. Tre av tekniska kontorets lekplatser sköts av boendeföreningar respektive familjedaghem. Kommunens drift- och underhållsentreprenör ansvarar dock för säkerheten inklusive besiktning för dessa lekplatser.

Det finns i nuläget ingen allmän tillgänglighetsanpassad lekplats i kommunen.

Tekniska kontoret sköter tre grusbollplaner med mål. Kultur- och fritidskontoret sköter om 6 idrottsplatser, motionsspår, badplatser, konstfrusna isbanor och några enklare grus- och gräsbollplaner med mål och/eller utan kritning. Där utöver finns det ett antal andra slitna och i många fall tråkiga aktivitetsanläggningar av skilda slag som tennisbanor, grusplaner m m, varav flera inte har någon skötsel.

Lek- och aktivitetsytor på kommunens skolor och förskolor samt på kvartersmark i bostadsområden med flerfamiljshus tas inte med i lek- och aktivitetsplanen, då de endast utgör ett komplement till de allmänna anläggningarna. De är privata eller till större del avsedda för skol- och dagisverksamhet och endast tillgängliga begränsade tider.

Grönplanens mål för lek och aktivitet

I kommunens grönplan, som antogs 2005-02-15 av Miljö- och byggnämnden finns bland annat följande mål

- Barns behov av lek och spontanidrott ska möjliggöras i den gröna närmiljön
- Särskilda åtgärder ska vidtas för att underlätta tillgängligheten för personer med begränsad rörlighet såsom barn, äldre personer, synskadade och rörelsehindrade till år 2010 och vidare.
- Parkernas innehåll ska utvecklas och bevaras med tanke på rekreativa, kulturhistoriska och ekologiska värden.

Basketplan på Viggbygården

Viggbygårdens lekplats

Referensbild lekplats, Täbykonceptet

Krav enligt plan- och bygglagen

Det finns regler för utemiljön i plan- och bygglagen, 3 kap 15-18 §§ PBL. Där anges krav på anordnande av friytor för lek och utevistelse samt krav på att lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

PBL har också krav på befintliga allmänna platser vad gäller tillgänglighet. Enligt 17 kap 21a § ska enkelt avhjälpta hinder mot tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga undanröjas.

Krav enligt Boverkets föreskrifter och råd

Boverket föreskriver att platser och områden ska utformas så att de blir tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Lekplatser ska kunna användas av både barn och vuxna med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Tekniska kontorets drift och underhåll

Inom tekniska kontorets drift- och underhållsentreprenad, Täbykonceptet, finns följande funktionskrav för lek- och aktivitetsytor:

- Lekplatserna ska vara roliga och säkra för lek. De ska ge ett vårdat intryck och vara fria från ogräs och skräp. Det omfattar både lekredskapen och underlaget. Tillsyn, drift och underhåll ska utföras enligt SS-EN 1176-1177.
- Grusbollplaner ska hållas jämna och justerade med fungerande målramar och stängsel för bollspel. Linjemålning och isbanespolning utförs ej.

Drift och underhåll av lekplatserna och grusbollplanerna, på allmän platsmark, utförs av en entreprenör. Lekplatserna hålls under uppsikt genom kontinuerlig tillsyn. Alla lekplatserna ses till varje vecka samt besiktigas en gång per år. Det regelbundna arbetet innebär tömning av papperskorgar, skräpplockning, skötsel av buskage och mindre reparationer. Dessutom målas lekredskapen och sand fylls på vid behov. Byte av otjänliga redskap ingår inte i entreprenaden. Redskapen lagas i möjligaste mån och därefter tas de bort.

Vad gäller tekniska kontorets drift av grusbollplaner så behöver funktionskravet höjas så att det inkluderar underhåll av fotbollsmål, mer regelbunden sladdning samt eventuellt kritning av linjer. Behov av isbanespolning utreds.

Nya säkerhetskrav på lekplatser

Idag ställs större krav på lekplatser både vad gäller lekvärde, säkerhet och tillgänglighet. En svensk säkerhetsstandard, SS-EN 1176-77, som är baserad på en europeisk norm, gäller sedan 1999. Den omfattar bland annat säkerhetskrav på specifika lekredskap, normer för installation, underhåll och drift samt krav på stötdämpande underlag. Standarden beaktas såväl när nya lekplatser anläggs som vid underhåll och upprustning av befintliga lekplatser.

Generellt gäller att runt alla lekredskap ska det vara ett fritt fallutrymme med stötdämpande underlag samt inga hårda eller kantiga föremål.

Exempel på specifika krav:

Vid en rutschbana ska det vara fritt fallutrymme 2 m framåt i "utåkningsområdet" samt 1 m vid sidorna. Kring en gungställning ska det vara ett fritt utrymme på 1,5 m på varje gavel av ställningen. Olika typer av gungor, för mindre respektive större barn, får inte sitta inom samma sektion på ställningen.

Klätterställning på Näsby gårds lekplats

Klätterställning med drakhuvud, Jarlabankes bro

Kultur- och fritidskontorets drift och underhåll

Kultur- och fritidskontorets personal och entreprenörer har hand om idrottsplatser, några enklare grus- och gräsplaner, badplatser, isbanor, motionsspår och leder.

Underlaget på grusbollplanerna sladdas en till flera gånger i veckan under säsong. De enklare grusplanerna sladdas ungefär varannan vecka. 2 gånger per år, i maj och augusti, dammbinds planerna. Mål lagas, stenmjöl (fraktion 0-4 mm) fylls på och kritning utförs vid behov.

På badplatserna harvas sanden, gräsmattor klipps och papperskorgar töms.

På vintern underhålls isbanor. Från det att tjälen har kommit spolats, plogas och sopas 5 grusbollplaner. Vid tillräckligt tjock is plogas "skridskospår" på Rönningesjöns, Rösjöns och Värtans naturis. Motionsspår, leder och områden runt friluftsgårdar sköts av Täby orientering på uppdrag av kultur- och fritidskontoret.

Behov av fler aktivitetsytor för ungdomar

Täbys parker erbjuder idag gräsytor för bollspel, spring och lek samt enstaka grusbollplaner. Det är ett ganska ensidigt utbud. Dagens ungdomar ställer andra krav för sin aktivitetsutövning, utomhusvistelse, spontana möten och umgänge. Högt upp på önskelistan är skate-, BMX- och ridanläggningar. Att se och att bli sedd är av betydelse för var ungdomar vill vara. Det är därför viktigt att skapa fler attraktiva platser, för både flickor och pojkar. För folkhälsan är det oerhört viktigt att underlätta och uppmuntra till fysisk aktivitet baserad på lust och spontanitet och som inte är tävlingsinriktad, i våra grönområden i närhet till bostaden.

Vikten av en plan för lek- och aktivitetsytor

Den senaste genomgången av lekplatser i kommunen gjordes 1996. Den resulterade i att 32 lekplatser bevarades och 19 avvecklades. Lekredskapen i de lekplatser som lades ned placerades ut i de lekplatser som behölls och några lekplatser övergick i skötsel av boendeföreningar/familjedaghem. Många av Täbys lekplatser anlades på 1970-80 talen, och kan inte längre repareras eller anses uppfylla gällande säkerhetskrav.

Sedan senaste lekplatsöversynen 1996 har befolkningen i de olika kommundelarna ändrats, vilket medför att lekplatsernas placering och antal behöver ses över igen. Park- och naturverksamheten har de senaste åren mottagit en större mängd klagomål och önskemål från kommuninvånare avseende lekplatsernas utseende, funktion och tillgång på närlekplatser.

Lekplatsen vid Ellavallen

VÄRDET AV LEK OCH AKTIVITET

Lekplatser

Lekplatser fyller flera funktioner som att erbjuda utevistelse, fungera som mötesplats och för barnens motoriska utveckling. Där utvecklas barnen socialt, tränar på och bearbetar upplevelser och övar sig inför vuxenlivet.

De uppmuntrar till att vistas utomhus och i naturen. Det innebär en möjlighet att lära sig om och att få känna tillhörighet med naturen, något som kan leda till att barnen lär sig vikten av att värna om naturen.

En lika viktig funktion är möjligheten till samvaro med andra barn. För föräldrarna kan det också vara ett tillfälle att lära känna andra barn och föräldrar i närområdet.

Aktivitetsytor

Även aktivitetsytor utomhus fyller många funktioner och erbjuder ett alternativ till en mer stillasittande samvaro inomhus. Möjlighet och tillgång till att utöva olika fysiska aktiviteter bidrar till bättre hälsa hos barnen och ungdomarna. Dessutom kan de fungera som naturliga mötesplatser utanför skolmiljön. Här kan rörelse utomhus ske spontant på ett avspänt sätt utan tävling eller föreningstillhörighet, själv eller med andra.

Mötesplatser för ungdomar är inte enbart arenor för fritidsverksamhet. De kan också kopplas till ungdomars sociala etablering och integration i samhället och vuxenvärlden.

Ungdomar kan röra sig längre sträckor än barn både till fots, med cykel och moped. Det är lämpligt att föreslå aktivitetsytor ligger nära kollektivtrafiken.

METOD

Inventeringen av lek- och aktivitetsytor samt kunskapsinsamlingen om barns och ungdomars lek och aktiviteter bestod av ett flertal moment, som redovisas nedan. Samtliga inventeringsresultat och inkomna synpunkter har analyserats och redovisas i bilaga 1.

Platsbesök och inventering

Alla lekplatser och aktivitetsytor som sköts av kommunen, med undantag för de som finns på skolor- och förskolor, besöktes. Inventeringen gjordes med hjälp av en mall utifrån värden som lekplatsens/aktivitetsytans storlek, innehåll, omgivning, belysning, allmänt skick och utvecklingsmöjligheter m m. På lekplatserna inventerades även typ av lekredskap och sittmöjligheter.

Medborgarenkät

En enkät togs fram, med ca 20 frågor som fanns tillgänglig på kommunens hemsida under ett antal veckor. Den marknadsfördes genom anslag på varje lekplats, mejlutskick till alla daghem, boendeföreningar (samfälligheter, villaägarföreningar och bostadsrättsföreningar) samt till en mängd ideella organisationer som möter kommunens barn och ungdomar. Annonser om enkäten sattes dessutom upp på flertalet barnavårdcentraler, huvudbiblioteket och en gymnasieskola i Täby. Det inkom 374 svar, vilket utgör ett bra statistiskt underlag.

En särskild enkät, avsedd för elever, lades ut på en av kommunens gymnasieskolors intranät. Se enkäterna i bilagorna 3 och 4.

Enkäten gav främst de vuxnas bild av lek och aktivitetsbehovet i sitt närområde. Som ett komplement föreslås fokusgrupper med barn och ungdomar för att fånga barn och ungdomars syn och idéer.

Enkät till ungdomar

Eva Thorén på Kultur- och Fritidskontoret har gjort en kartläggning över högstadie- och gymnasieungdomars fritidssysselsättning.

Kontakt med kommuninvånare

Ett sextiototal mejl har inkommit med klagomål, frågor och önskemål avseende Täbys lek- och aktivitetsytor.

Befolkningsstatistik

Befolkningsstatistik fördelat på kommunens nyckelkodsområden användes för att studera antalet barn och ungdomar jämfört med antalet lek- och aktivitetsytor i kommundelarna. En framtidsprognos till 2010 fanns också tillgänglig för att få en bild av hur ålderssammansättningen i de olika kommundelarna beräknas förändras i framtiden.

Uppskattad besöksfrekvens från NCC

Den grupp inom NCC (kommunens driftsentreprenör) som ansvarar för skötseln av lekplatserna gjorde en uppskattning av hur mycket varje lekplats används. Uppskattningen baserades dels på erfarenhet dels på aktiv notering av antalet besökare i samband med den regelbundna skötseln. Eftersom NCC endast arbetar dagtid under vardagar kan det dock vara svårt att få en helt rättvis bild av de olika platsernas användning.

Projektgrupp

En projektgrupp sammansatt av personer som representerade kultur- och fritidsnämnden, barn- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenskolenämnden, Trygg i Täby samt projektet Samverkan kommun och ideell sektor träffade gatu- och parkenhetens arbetsgrupp regelbundet för kontinuerlig avstämning.

Tematräffar

Personer med praktisk erfarenhet och forskarerfarenhet inom områdena för utformning av lek- och aktivitetsytor, tillgänglighetsanpassning samt funktionshindrade barn och ungdomar bjöds in.

Fokusgrupper och "gåture"

För att få en djupare bild av barn och ungdomars syn på sin närmiljö har utredningen kompletterats med fokusgrupper med barn respektive ungdomar. För att få en bra sammansättning i grupperna har den gjorts i samarbete med fritidsgårdarna och skoleverksamheten. Fokusgrupperna har tillämpat arbetsmetod "gåtur" framarbetad vid Chalmers och Lantbrukshögskolan i Danmark. Gåturen har genomförts på tre platser Myrlejonet, Myrängen och Södra Hägernäs. Resultatet från gåturen finns i bilaga 5.

"Glada" apelsiner och "sura" citroner som placerades ut vid gåturen

REFERENSER OCH KÄLLOR

Litteratur

Lekplatsprogram för Malmö – Policy och
åtgärdsprogram för stadens lekplatser
Malmö Gatukontor april 2006

Halmstad lekplatsprogram

Unga och föreningsidrotten – En studie om
föreningsidrottens plats, betydelse och konsekvenser
i ungas liv
Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:9

Fokus06 - En analys av ungas kultur och fritid
Ungdomsstyrelsens skrifter 2006:4

Design for Fun: Playground
Marta Rojals del Alamo

Lek äger rum – Planering för barn och ungdomar
Anna Lenninger och Titti Olsson 2006

Visst kan vi vara med - Utelek för barn med
handikapp
Karin Paulsson och Pia Winnberg-Lindqvist

Mer åt fler på lekplatsen - Bra lekplats för barn med
funktionshinder blir bättre lekplats för alla
Sveriges kommuner och landsting 2006

Personkontakter

Anna Lenninger, landskapsarkitekt

Titti Olsson, vetenskapsjournalist, Movium SLU

Britt Ljunge, Fritid Ungdom

Pia Winnberg-Lindqvist, arbetsterapeut och chef på
Habiliteket i Täby

Gunnar Dahlberg och Thomas Rüdén, kultur- och
fritidskontoret

Eva Thorén, Kultur- och fritidskontoret

Anna Säaf, landskapsarkitekt, Movium SLU

Skate

Volleybollplaner vid Hägernäsbadet

